

„TEORIJA IN PRAKSA” — 1976., 7—8.

(társadalmi kérdésekkel foglalkozó folyóirat,
13. évfolyam, 7—8. szám, Ljubljana, 1976. július—augusztus)

A „Teorija in praksa” című folyóirat 7. és 8. számának fő témája a Kolumbóban lezajlott, el nem kötelezett országok 5. konferenciája. Gazdag tartalma azonban felöleli az öngazgatási szocialista gyakorlatunkkal kapcsolatos időszerű kérdéseket, valamint könyvbemutatókat és folyóiratok bemutatását is.

— A bevezetőben Az el nem kötelezettség kezdete címmel, a szerző Mojca Murko bemutatja az el nem kötelezettség eszméjének és politikájának fejlődését a kezdettől máig. Rámutat azokra a problémákra, amelyek az el nem kötelezett és fejlődő országok gyakorlatában felmerültek a nemzetközi politikai és gazdasági kapcsolataik során.

Jellemző, hogy az országok egybegyűlését nem valamely ország egyéni célja vezérelte, hanem a nemzetközi viszonyok alapvető megváltoztatásának hosszú távú perspektívája. Az el nem kötelezettek tevékenysége egy aktív nemzetközi kapcsolat megalapításaira irányul, abból a célból, hogy megoldják azokat a kérdéseket és kulcsproblémákat, amelyek a közbiztonság, fejlődéssel és a világbékével kapcsolatosak. Mint egy garancia a fent említettekre, az el nem kötelezett és fejlődő országok egységének, szolidaritásának és egymást segítségének megerősítése.

A békés koegzisztencia, az el nem kötelezettség és a szocializmus időszerű kérdéseit próbálja megvilágítani Vlado Benko is munkájában. Ebben a munkában, a hangsúly az el nem kötelezettek aktivizálásán van, amely az el nem kötelezettség politikai alapelveinek elfogadására irányul, azaz az aktív békés koegzisztencia alapelveinek elfogadására. Ezt az alapvetet úgy kell magyarázni mint egy törekvést arra, hogy új rendszer alakuljon a nemzetközi viszonyokban, amely többé nem az erőszak politikáján, vagyis nem az egyenlőtlen jogokon és hegemonizmuson alapszik. A szerző munkája kezdetén megjegyzi, hogy a világháború, azaz annak befejezése, olyan képet kellett hogy nyújtson az emberiségnek, amely ki-

józanítja, és ilyen körülmények között törekedjen kialakítani a feltételeket az említett nemzetközi viszonyok, a béke és közbiztonság kiépítésére. Ez az elvárás hiábavaló volt. A háború befejezte óta a mai napig a nemzetközi viszonyok különböző konfliktusok mellett alakulnak; az író számadatokkal is szolgál, hogy az olvasóknak minél világosabbá váljék a nemzetközi viszonyokban — mind az el nem kötelezett, mind a fejlődő országok közötti — uralkodó viszony. A szerző Kende István írásának adataira támaszkodik, amelyeket a „Journal of Peace researeli” c. folyóirat jelentetett meg 1971-ben az 5. oldalon. A statisztika azt mutatja, hogy az emberiség az 1945—1969-ig tartó időszakban 97 katonai konfliktust élt át, ezek időtartamának összege 262 év, 4 hónap és 5 nap. Továbbá még a következő adatokkal találkozunk: az elesett emberek száma ezekben a konfliktusokban összesen, nem kevesebb mint azok száma, akik a II. világháború alatt veszítették életüket.

A szerző szerint a jelen világtörténelmi feladatai a következők: harc az emancipációért, szocializmusért és a fejlődésért. Ehhez azonban fejlett társadalmi viszonyokra van szükség, amelyek a „teljes nemzetközi viszonyokban, globálisan” uralkodnak. A föld egyes fejletlen részein jelentkező feszült helyzetek és konfliktusok bizonyítják legjobban, hogy félmegoldásokkal nem lehet eredményt elérni, azaz a fejlett országok „segélyével” a fejletleneknek. Egyedüli megoldás, amely eredményhez vezet, a szerző szerint a békéért és az olyan nemzetközi viszonyokért folyó harc, amely nem az erőszak politikáján és hegemonián alapszik.

Az el nem kötelezett és fejlődő országok igyekeznek megoldani a tudományos, technikai és technológiai fejlődéssel kapcsolatos kérdéseket. Antun Vratuša a „Saját gyakorlatunk vizsgálata” c. cikk szerzője azt állítja, hogy az el nem kötelezett országok és fejlődő országok mind nagyobb figyelmet szentelnek a tudományos közreműködés kérdésre — azaz az országok törekszenek arra, hogy egy olyan alapot teremtsenek, amely lehetővé teszi, hogy egyenrangúan osatlakozzanak a fejlett ipari országok tudományos, technikai és technológiai vívmányaihoz, valamint hogy megteremtsék az alapot a saját tudományos, technikai és technológiai fejlődésére, így megőrizve országuknak a tudományos és különböző szakkádert. A saját tudományos alap fejlesztése összetevő része a gazdasági és politikai függetlenségért folyó harcnak, minden országban, de főleg a független és fejlődő országokban. Ez mindenképp feltétele annak, hogy békés koegzisztenciát folytasson egy ország, és önállóan válassza meg a saját fejlődésének útját és társadalmi berendezését — külső beavatkozás nélkül. A szerző megemlíti, hogy az El nem kötelezett országok vezetőinek 3. konferenciáján Lusaká-ban 1970-ben, el lett fogadva az el nem kötelezettségről szóló deklaráció, akcióprogrammal együtt. Ez alkalommal ki lettek nevezve azok az országok, amelyek felelősek a ked-

vező gazdasági, tudományos és technológiai közreműködés koordinálásáért az el nem kötelezett és fejlődő országok között. Az el nem kötelezett országok és fejlődő országok tevékenysége ezen a területen három irányú:

- a saját alap, azaz tudományos és technológiai alap fejlesztése,
- közös tudományos központok létrehozása,
- az Egyesült Nemzetek Szervezetén belül, speciális szervezetek létrehozása.

Kiemeli a ljubljanai nemzetközi központ jelentőségét, melynek kutatási tárgya:

— Azok a viszonyok, amelyek a termelésben létrejönnek, amelyek minden országban sajátosságosak; szervezett és spontán tevékenység, amely a jövedelem és munkatermelékenység növelésére irányul, ott ahol a munkások a fejlődés, termelés és elosztás hordozói. A saját alap fejlesztése, minden ország gazdasági és politikai függetlenségért folytatott harcának alkotó része, főképp az el nem kötelezett és fejlődő országokban.

A folyóiratban megjelenő függetlenségről szóló írás szerzői: Leo Mates, Stane Pavlič, Stane Južnič, Branislav Grozdanović, Breda Pavlič és Anton Bebler.

— a „Korunk dokumentumai” elnevezésű rovat teljes egészében bemutatja a gazdasági jogokról és állami kötelezettségekről szóló dokumentumot, amely négy részből áll, és a másik dokumentum pedig az új nemzetközi gazdasági berendezés megvalósításáról szóló deklaráció.

— a „Cikkek és értekezések” rovatban igen érdekes Aleksandar Grličkov „Osztály és nemzet” című cikke: A szerző szerint „a forradalmi gyakorlat különböző politikai, gazdasági és szociális változata a világon, amely a szocialista forradalom győzelmének eredménye, a marxista elmélet és gyakorlat elé azt a követelményt állítja, hogy egyes általános alapelveket formáljon, a szocialista országokban levő viszonyok összeegyeztetése végett, így pl. az osztály és nemzeti, nemzeti és nemzetközi-vel kapcsolatban.

A „Teorija in praksa” végül is ebben a számban érdekes könyveket és folyóiratokat mutat be, valamint rövid bepillantást ad az új könyvekbe, bibliográfiákba és folyóiratokba.